

Odkaz studentům v těch letech i pozdějším

Motto

Volentem ducunt fata, nolentem trahunt

Chtějícího osud vede, nechťejícího vleče

Když jsem před válkou chodil do gymnasia, učili jsme se také francouzštinu. Abychom jako studenti slyšeli správný francouzský jazyk, navštěvoval naši školu každý rok slepý Francouz, monsieur Alléon a vyprávěl nám z paměti program, který si sám sestavil. Začínal vždy takto: Mes chers amis, vous me permettez, que je vous salue en tchèque: Nazdar ... Milí přátelé, dovolte mně, abych Vás pozdravil česky: Nazdar ... Používám této vzpomínky, abych i já vás pozdravil podobně: Milá mládeži, nazdar! ... Ano, ano, nezmýlil jsem se, když jsem vás oslovil: Milá mládeži, nazdar. S tím oslovením je to tak: Vy budete pro mne a v mých očích stále mládeží, budu vás vidět víc v lavicích a budete pro mě stále tak mladí jako tenkrát a jako jste pro vaše rodiče stále dětmi, i když už každý máte kousek života za sebou.

Dnes už všichni víme, že život není peříčkem, jak praví lidové úsloví. Charlie Chaplin ve svém prvním velkém filmu, když zachraňoval mladou herečku, která chtěla spáchat sebevraždu, jí hezky potom vyčínil, že život je ta nejnádhernější věc na světě.

Každý mladý člověk by si měl hned v mládí stanovit cíl a snažit se o to, aby prožil dlouhý a šťastný život. Neznamená to už od mládí být opatrný a úzkostlivý, ale vypěstovat v sobě zdravý optimismus, chuť do práce, do sportu, mít rád přírodu a lidi.

Mně se vyplatilo, že jsem se seznámil už v mládí s krásou a myšlenkami našich velkých spisovatelů, uvádím ze všech jen některé a to Máchu, Havlíčka, Němcovou, Nerudu, Jirásku a Karla Čapka, toho velikána velikánoviče.

Z nich jsem čerpal radost, naději a sílu, kdykoliv to bylo třeba. A z velkých geniů jiných národů Francois Villon: „Nechť byl můj život sebetěžší, já město Naděj zřel tam státi ... A Rudyard Kipling v básni „Když“ říká povzbudivě: ... když hroutí se tvé stavení a znovu jako dělník v potu lopotíš se dál a na jiném místě zase: „Vždy po prohře se vracet k východisku ...

A jestliže uvádím tyto příklady, nesmím zapomenout na Johanna Wolfganga Goethe: „To je poslední závěr moudrosti, jen ten si zaslouží svobodu a život, kdo je musí denně dobývat“. Uvádím těchto pár myšlenek proto, že mně pomohly zdolat a přestát mnohé krušné chvíle, vždy jsem v nich našel oporu a víru v další život.

Byl jsem od mládí optimista a jsem jím i nadále, protože vím, že ten čas letí, ať se mračím nebo nemračím. Měl jsem to štěstí, že jsem si vydělával na chlébездеjší tím, co mě bavilo, že jsem mohl seznamovat mládež s tím krásným, co jsem v životě viděl a poznal.

Měl jsem rád dějepis a zejména historii starých Řeků, jejich životní styl a filosofii, jejich krásné báje, jejich radost ze života, jejich olympijské hry a ideál harmonie tělesné a duševní, jejich kalokagathii a jejich statečnost při obraně vlasti proti Peršanům.

Rád vzpomínám na ty třídy, kde jsem učil dějepis a vykládal o bitvě u Marathonu a o tom denním běžci, který zvěstoval vítězství slovy: „Nenikamen - chairometha - zvítězili jsme, radujte se“ a padl mrtev k zemi. Jak ti největší zlobitelé a nezkrotitelní kluci poslouchali, ani nedutali a dodnes na to vzpomínají při náhodných setkáních.

A tehdy jsem si uvědomil, jak může učitel nějakým příkladem usměrnit mladé lidi na dobrou cestu. Stejně tak v příběhu o hledači pokladu: Starý vinař na smrtelné posteli si zavolal své syny a řekl jim: „Na naší vinici leží poklad, hledejte ho!“ - Kde, na kterém místě, ptali se všichni ...: Kopejte, řekl stařec a zemřel. Sotva byl dán do hrobu, kopali ve dne v noci. Ale žádný poklad nenašli a považovali se za podvedené. Ale když přišel příští rok, tak s úžasem zjistili, že každý vinný keř trojnásobně plodil. Od té doby byli moudřejší a vykopávali potom rok co rok více pokladu ...

Každá práce, která se vykonává s láskou a poctivě, přináší člověku uspokojení. Lékař je šťastný, jestliže uzdraví nebo zachrání člověka, rolník nebo zahradník, když dobře zaseje a dobře sklídí. A vzpomínám na jednu větu v latinské učebnici: „Jaký větší nebo lepší dar můžeme přinést pro stát, než když učíme mládež. Vždy jsem hlásal, že cesta ke štěstí a spokojenosti vede přes uspokojení z dobře vykonané práce. A někdy to chce taky odvahu a námahu.

Ptali se kdysi vynikajícího fyzika Nielse Bohra, v čem spočívá tajemství jeho školy. Bohr na to odpověděl: „Nebáli jsme se, že budeme vypadat jako hlupáci.“ Tato věta, řečená s nadsázkou, má velice hluboký smysl: „Jdi a neboj se omylů. Utržíš přitom hodně modřin, mnoho ran, ale jdi jako horolezec, jako voják, jako občan!“ ... Každý člověk by měl za sebou zanechat hlubokou stopu ...

Já jsem byl vždy optimista a zůstávám jím i nadále. Optimismus jsem vždy naléval také do duší studentů, nabádal jsem je, aby duševní práci kompenzovali fyzickou námahou a tělesným cvičením, že k jejich životu patří tělocvičny, hřiště a atletická dráha a ne vysedávání v zakouřených místnostech.

Během svého působení na našem gymnasiu jsem o prázdninách sebral devatenáctkrát partu studentů a jezdili jsme pracovat do lesů, ve Flájích, u Frýdlantu, ale zejména u Lipna, a studenti na to rádi vzpomínají ...

A teď pár vět na závěr: Přeji našemu gymnasiu, aby mělo jako profesory osoby vzdělané a vůči studentům náročné, ale zároveň aby měli pochopení pro mladé lidi, protože mládí, to není jenom pohádka, to přináší také problémy a krize, které by měli učitelé s pochopením umět zjistit, poradit a řešit. A především je vychovávat k harmonii tělesné a duševní.

A nemohu končit jinak než slavnostním závěrem starých Římanů, když zasvěcovali nějakou stavbu nebo otvírali nějaký podnik: „Quod bonum, faustum, felix, fortunatumque sit ... To ať je dobré, příznivé, šťastné a štěstím obdařené. (Q.B.F.F.F.Q.S.)

František Ladislav Čelakovský (1824-1902)

Je to život na tom světě,
že by člověk utek.
Ještě nezažil jsi jeden,
máš tu druhý smutek.

Je to chůze po tom světě,
kam se noha šine,
sotva přejdeš jedny hory,
hned se najdou jiné.

Což je pánům, ti ve voze
sedí pěkně v suše,

ale chudák, ten za nimi
v dešti, blátě kluše.

Eh, co já dbám na té cestě
na sloty a psoty,
jen když já mám zdravé nohy,
k tomu dobré boty.

Však na pány v krytém voze
taky někdy trhne,
jednou se jim kolo zláme,
jindy vůz se zvrhne.

A krom toho, až své pouti
přejedem a přejdem,
v jedné hospodě na nocleh
pán nepán se sejdem.

Gaudeamus igitur

Gaudeamus igitur,
iuvenes dum sumus;
post iucundam iuventutem,
post molestam senectutem,
nos habebit humus.

Vita nostra brevis est,
brevi finietur;
venit mors velociter,
rapid nos atrociter,
nemini parcetur.

Ubi sunt, qui ante nos
in mundo fuere?
Vadite ad superos,
transite ad inferos.
Ubi iam? - Fuere.

Vivat academia,
vivant professores,
vivat membrum quodlibet,
vivant membra quaelibet,
semper sint in flore!

Neznámý básník ...

Jaké vzácné putování ...

Jaké vzácné putování -
když jsou spolu - divná věc,
moje tělo, ten ošklivec
a má duše, krásná paní.

Nehádají se a přec
každý podle svého jedná,
a v tom putování jdou spolu až na konec.

Když se hříchu neubrání, tělo mé, ten ošklivec,
tu se duše, divná věc,
modlí k bohu bez ustání.
Jaké vzácné putování.

Opilec, příčinlivý žák
a ctitel umělého ráje, má v očích slzy vzpomínaje
však mysl ulétla jak drak
a jeho duše, těžný pták,
si hledá v kouři vlčí mák
a idylické stáje.
Tam s vrabčáky a holuby žije svůj život naruby,
však náhlý vítr strhl lávku.
Duch pohroužený do hříček,
procítá jako budíček
a piják zdvojnásobil svoji dávku.

Ještě k Havlíčkovi

Svět je pořád stejný, lidé ho nezmění;
Plivni stokrát do moře, ono se nezpění.
Jenom caři, samovláda a podobné sloty,
Ty potvrzují věčně věkův, jak juchtové boty.

Žito se muselo síti,
tráva rostla sama;
šlechta pracovala hubou,
sedláci rukama.

Francouzský básník Francouis Villon (1431-1463)

měl být odsouzen k smrti oběšením, napsal
si na svůj hrob toto čtyřverší:

Františku, už tě nepotěší,
že Francouz jsi a ze vsi zdejší;
teď na krk oprátku ti věší,

ať pozná, oč je zadek těžší.

Francois Villon

Balada o jazycích klevetníků

Vem arsenik a olovo tam vlej,
posypej sírou, co se svařilo tu,
nehašeným to vápnem zamíchej,
pak rozkrájej tam propocenou botu
a z židovky tam vetři nečistotu;
z malomocného opatři si hlen,
žluč z vlků, lišek, jezevců a fen,
a utrejchem svař to, zalej do aspiku,
aby to bylo hodně ostré, a škvař v
tom jazyka svých klevetníků!

Z mozečků koček přísadu tam dej,
těch, co se bojí vody - tak půl lotu -,
dále - což nepřijde tě laciněj -
ze vzteklé čubky něco slin a potu
a z lesklé tresky ploutevních dvě hrotů.
Potom to nakap do smrdutých pěn,
do nichž byl krysí čumák namočen,
v nichž plovou pulci oboužívatelů
a v nichž byl potěr ropuch rozetřen,
a škvař v tom jazyky svých klevetníků!

Té směsi se jen dřívkem dotýkej,
sic by tě ohrozila na životu;
dvě kapky krve do ní zakvedlej,
co ranhojiči stříkly na kalhotu,
a pak tam seškrab ještě horší slotu:
vřed z rakoviny, otok zpuchých vén
a konec konců vraz tam z čankru šlem
a též - to bordelů dík zákazník -
vodu, jež zbyla z jisté lázně žen,
a škvař v tom jazyky svých klevetníků!

Z těch lahůdek-li ragout připraven,
proced' jej plátnem z podělaných plen -
to lepší je než lít to do cedníku;
trus prasat vem, to zvlášť si připomeň,
a škvař v tom jazyka svých klevetníků!

Johann Wolfgang Goethe

(1749 Frankfurt am Main - 1832 Weimar)

Faust

Habe nun, ach, Philosophie, Juristerei und Medizin
und leider auch Theologie
durchaus studiert mit heißem Bemühn;
Da steh` ich nun, ich armer Tor,
und bin so klug als wiezuvor.

*Prostudoval jsem, ach, filosofii, právnictví a medicínu
a bohužel také theologii
se vřelým úsilím
Nyní stojím zde, já ubohý blázen
a jsem tak chytrý jako předtím.*

Edel sei der Mensch,

hilfreich und gut, denn das allein
unterscheidet ihn von allen Wesen,
die wir kennen.
Das ist der Weisheit letzter Schluss:
nur der verdient sich Freiheit wie das Leben,
der sie täglich erobern muss.

Člověk budiž ušlechtilý,

*ochotný ku pomoci a dobrý, neboť
to jediné ho odlišuje od všech
bytostí, které známe.
To je poslední závěr moudrosti:
jen ten si zaslouží svobodu a
život, kdo je musí denně dobývat.*

Vzdělání ukazuje moudrému,

jak málo ví.
Hloupému dává pocit, že ví hodně.

Alexandr Sergejevič Puškin

Jen vůle boží dbát je povinností múzy:
Nebát se urážek a slávy nežádat,
být ku chvále lhostejný i ke klevetám lúzy
a s hlupákem se nehádat.

Nápis na čínské knihovně

Příteli,
ze sedmero životních radostí
si vyber knihu, ženu, víno.

Co ženě chybí, kniha ti zas dá
a zlaté víno, v kterém čas
svou všechnu moudrost uložil,
ti vidět dá svět plný krás.

Však ženy stárnou,
zkysnout mohou vína -
- tvou zůstane a věčně krásnou kniha.

Rudyard Kipling

Když ...

Když bezhlavost svým okem klidně měříš,
ač tupen, sám že nejsi bezhlavý,
když podezříván, pevně v sebe věříš,
však neviníš svých druhů v bezpráví,
když čekat znáš, ba čekat beze mdloby,
když, nenáviděn, sám jsi beze zloby,
slov ctnosti nadarmo však nebereš,

když umíš snít a nepodlehnout snění,
když hloubat znáš a dovedeš přec žít,
když proti triumfu i ponížení,
jak proti svůdcům spolčeným jsi kryt,
když nezoufáš, nechť pravdivá tvá slova
lstí bídáků jsou pošlapána v kal,
když hroutí se tvé stavení a znova
jak dělník v potu lopotíš se dál,

když spočítat znáš hromadu svých zisků
a na jediný hod vše riskovat,
zas po prohře se vracet k východisku
a nezavzdychnout nad hořem svých ztrát,
když přinutíš znát srdce své i čivy,
by s tebou vytrvaly nejvěrněj,
ač tep a pohyb uniká ti živý
a jen tvá vůle káže „Vytrvej!“,

když něhu sneseš přílišnou i tvrdost,
když svůj jsi, všem nechť druhem jsi se stal,
když, sbratřen s davem, uchováš si hrdost
a nezpyšníš, byť mluvil s tebou král,
když řekneš: „Svémi vteřinami všemi
mě, čase, jak bych závodník byl, služ!“
pak pán, pak vítěz na širé jsi zemi-
a co je víc: pak, synu můj, jsi muž!

Heinrich Heine

(1797 Düsseldorf - 1856 Paříž)

Belsazar - Baltazar

Král Baltazar dobyl Babylonu. Dal si přinést z chrámu Jehovy posvátné bohoslužební náčiní, naplnil zlatý pohár až po okraj vínem, vypil ho až do dna a pravit: „Jehovo, já se Ti navždy vysmívám, já jsem králem Babylonu. A vypil pohár až do dna ...

A hled' a hled', na bílé stěně se objevilo jako lidská ruka a psala písmena z ohně a krve a psala a zmizela: „Mene, thekel, uphar sin“. Sečet, zvážil a shledal lehkým.“

A všichni naráz zmlkli, a král ještě téže noci byl svojí družinou zabit.

Heine nalezl ve starých knihách vyprávění o dívce, která se jmenovala Lorelei. Byla tak hezká, že se za ní otáčeli všichni muži. Proto byla nařčena z čarodějnictví a měla být upálena. Ale tamní biskup byl moudrý a věděl, že dívka je nevinná. Proto jí dal doprovod a měla jít do vzdáleného kláštera. Při cestě dívka poprosila průvodce, aby se mohla ještě ze skály u Rýna rozloučit se svým krajem. Bylo jí to dovoleno, dívka vystoupila na příkrou skálu a když se dlouho nevracela, šli průvodci za ní. Než k ní přišli, myslela dívka, že vidí v řece člun s jejím milým a vrhla se s hlasitým výkřikem do Rýna. Průvodci potom nemohli sestoupit dolů a zahynuli tam hladem. Tato báje přešla do lidového povědomí a lid německý velmi často navštěvuje tuto památnou skálu u vesnice Bingen na Rýnu. Protože Heine byl žid, a protože se tato báseň vžila do srdcí lidu, nemohla být zakázána, ale byla ... von einem unbekanten Dichter, ... od neznámého básníka.

APOFORETA - VÝSLUŽKA

Jazyk francouzský

Victor Hugo
(1802-1885)

měl lásku pro ponížené, o čemž svědčí jeho romány: Bídníci - Zvoník u matky boží - Muž, jenž se směje - Dělníci moře - Devadesát tři - atd.

Měl také rád svého otce, který byl generálem v Napoleonově vojsku.

Victor Hugo

Après la bataille - Po bitvě

Můj otec, ten hrdina tak sladkého úsměvu,
doprovázen jediným husarem, kterého měl ze všech nejraději
pro jeho velkou statečnost a vysokou postavu,
projížděl na koni večer po bitvě pole, poseté mrtvými,
na které padala noc.

Najednou se mu zdálo, že slyší ve stínu slabý hluk.

Byl to nějaký Španěl z armády na útěku,
který se tam táhl, krvácející, bledý, zchvacený
a víc než z poloviny mrtvý a který volal:
„Napít, napít, mějte slitování!“

Můj otec, dojat, podal svému husarovi láhev s rumem,
která visela u jeho sedla a řekl:
„Tumáš, dej napít tomu ubožáku raněnému!“
V okamžiku, kdy se husar k němu skláněl,
ten člověk, jakýsi Maur, vytáhl pistoli,
kterou ještě svíral a zamířil na čelo
mého otce s výkřikem: „Caramba!“
Rána vyšla tak blízko, že klobouk spadl
a kůň uskočil dozadu.
„A dej mu přesto napít“ řekl můj otec.

Marseillaise

/Rouget de Lisle 1760-1836/

Allons enfants de la patrie,
le jour de gloire est arrivé.
Contre nous de la tyrannie
l'étendard sanglant est levé,
l'étendard sanglant est levé.

*Nuž vzhůru, děti vlasti,
nadešel den slávy
Krvavý prapor tyranie
se zdvihl proti nám,
krvavý prapor se zdvihl.*

Entendez vous dans les campagnes
mugir ces féroces soldats?
Ils viennent jusque dans vos bras
égorger vos fils, vos compagnes.

*Slyšíte bučet na polích
ty divoké vojáky?
Přicházejí až do vašich náručí
vraždit vaše děti, vaše družky.*

Aux armes, citoyens, formez vos bataillons,
marchons, marchons, qu'un sang impur
abreuve nos sillons!

*Do zbraně, občané, utvořte prapory,
pojdme, pojdme, ať nečistá krev
napojí naše brázdy!*

Přísloví

„Un tiens vaut mieux que deux tu l'auras“
Jednou „tumáš“ je lepší než dvakrát „dostaneš.“

„Rira bien, qui rira le dernier“

Ten se směje nejlépe, kdo se směje naposled.

Postůj, poutníče

a zamysli se nad krásou a hloubkou odkazu antiky ...

1. Per aspera ad astra

Po strmých cestách ku hvězdám

2. Dignitatis memores, ad optima intenti

Pamětlivi důstojnosti usilujeme o to nejlepší

3. Volentem ducunt fata, nolentem trahunt

Toho, kdo chce, toho osud vede, kdo nechce, toho vleče

4. Quidquid agis, prudenter agas, et respice finem

Cokoliv děláš, dělej s rozvahou a pomysli na konec!

5. Fides sicut anima, unde abiit, eo numquam redit

Důvěra je jako duše, odkud odešla, tam se nikdy nevrací.

Krása římského práva

V poznámkách Gaia, muže zkušeného v právu čteme tuto zajímavou definici krádeže z 1. století našeho letopočtu:

Si anseres tui, aliquo casu turbati evolaverint et conspectum tuum efugerint, ubique loco sunt, tui sunt et qui ea animalia retinet, furtum committit.

Jestliže tvé husy, nějakou příhodou vyplašeny, vzlétly a vzdálily se z tvého dohledu, ať jsou kdekoliv, jsou tvé a kdo ta zvířata zadržuje, dopouští se krádeže.

Láska

Balnea, vina, Venus

corrumpunt corpora nostra;

sed vitam dant:

balnea, vina, Venus.

Quisquis amat, valeat,

pereat, qui nescit amare,

bis tanto pereat,

quisquis amare vetat.

Lázně, víno a ženy

kazí naše těla;

ale život dávají:

lázně, víno a ženy.

*Kdokoliv miluje, ať je zdrav,
ať zhyne, kdo neumí milovat,
dvakrát tak ať zhyne,
kdokoliv zakáže milovat.*

Životospráva

Vinum post lac,
testamentum fac.

Lac post vinum,
hoc est divinum.

*Víno po mléce,
udělej závěť.*

*Mléko po víně,
to je božské.*

Latinu jsme začínali písničkou ....

In Pragensi ponte crescunt sua sponte
multi flores sine cura, sine ullo fonte.

Ego volo ire, flores custodire,
et per aquam providere,
reviviscent mire.

Amavi te puella,
iam te habet collega,
amavi te, puella,
iam te nolo,
Tantam simian
in foro in veniam
amavi te puella qualisestta.

Měl jsem tě holka rád
už tě má kamarád
měl jsem tě holka rád,
už tě nechci.
Takovou vopici
najdu na ulici,
měl jsem tě holka rád,
už tě nechci.

Olympijské hry ...

Olympijské hry byly národním svátkem starých Řeků. Konaly se v Olympii každé čtyři roky od roku 776 před Kristem až do roku 394 našeho letopočtu, kdy je císař Theodosius zakázal. Sestávaly z největší části z bojových her - závody v běhu, pětiboj, pěstní boj, hod diskem, vrh oštěpem. Od 5. století trvaly hry 5 dní. Vítězové dostávali jako ceny palmové větve a byli uctíváni písněmi a sochami. Po dobu olympijských her platila úmluva, že nebude vedena žádná válka ...

V roce 1894 uvedl francouzský hrabě Pierre de Coubertin olympijské hry znovu do života. A na oslavu řeckého národa se konaly první novodobé hry v Athénách. Dovedete si představit nadšení diváků, když první marathonský běh vyhrál Řek, listonoš.

Nové olympijské hry se konají také každé čtyři roky. Za královnu olympijských her je považována lehká atletika. Hry jsou organizovány Mezinárodním olympijským výborem se sídlem v Ženevě. Náš národ se může pochlubit několika vítězi olympijských her, po válce zejména Emil Zátopek - běh na 10 000 m v Londýně v roce 1948, o čtyři roky později v Helsinkách jako vítěz na 5 000 m - 10 000 m a marathonský běh 42 196 m. Jeho žena, Dana Zátopková, získala na těchto hrách zlatou medaili v hodu oštěpem. Později Ludvík Daněk zvítězil na olympijských hrách v hodu diskem. Věra Čáslavská získala několik medailí v gymnastice.

V novodobých hrách byla jen jednou postavena socha vítěze olympijských her za jeho života, a to běžci Paavo Nurmi ve Finsku.

Antická mythologie

Řecká

Zeus - otec bohů a lidí, hromovládce
Hera, manželka Diova, ochr. manželství
Hades, jeho manželka Persefone
Persefone
Poseidon, vládce moří
Afrodité, bohyně krásy

Eros, bůžek lásky
Ares, bůh války
Pallas Athena, vědy a umění,

Artemis, bohyně lovu /Panna/
Hermes, posel bohů (obchod, ale i zloději)
Hefaistos, kovář bohů, dílny v podzemí
Foibos - Apollon, bůh světla a slunce
Hestia, bohyně domova a krbu
Helios - slunce
Selene - bohyně Měsíce

Římská

Juppiter (2.p. Jovia)

Juno

Pluto, Dis

Proserpina

Neptunus

Venuše - zrodila se z mořské pěny

Amor

Mars

Minerva

(také krvavá bitva)

Diana

Mercurius

Vulcanus

Apollo

Vesta

Sol

Luna

Ops -bohyně úrody

Janus - bůh začátku a konce (Januarius)

Sedm divů světa

1. Egyptské pyramidy
2. Visuté zahrady Semiramis v Babyloně
3. Socha Diova v Olympii (Feidias)
4. Kolos rhodský - kolosální socha Heliova, zničená zemětřesením r. 227/6
5. Chrám Artemidy v Efesu (zapálen Herostratem)
6. Mausoleum v Halikarnassu
7. Maják na ostrově Pharos u Alexandrie

Vojtěch Zamarovský

Na začátku byl Sumer ...

Před sto lety se o Sumerech nevědělo téměř nic, před padesáti málo. Dnes víme, že to byl první historický národ na naší zeměkouli. Ba co národ snad s největším původním vkladem do všelidské kultury.

Sumerové první vynalezli písmo a lidstvo tím vstoupilo do nové epochy: z předhistorie do historie. Sumerové jsou první známí stavitelé měst, první zemědělci, první známí budovatelé státu. Sumerové

jsou vynálezci kola; je to po zapálení ohně nejzákladnější technický objev člověka. Sumerové vytvořili velkolepá umělecká díla z hlíny, kamene a kovu; jejich básněmi začínají dějiny světové literatury. Více než tisíc let hráli průkopnickou úlohu na jevišti dějin: když na ně vstoupili, nestály ještě egyptské pyramidy, a když z něho ustoupili, chybělo toliko století do začátku našeho letopočtu, kolik jich od něho uplynulo.

Žasneme nad výkony tohoto národa, který neměl nikdy víc než milion příslušníků a obýval území o velikosti jednoho našeho kraje. Postup dějin a pokrok civilizace přikryl Sumery nánosem zapomenutí. Ale lidstvo, které zmapovalo polární pláň, změřilo hloubky oceánu a proniklo do nitra hmoty a dále vesmíru, nemohlo nechat Sumery v říši neznáma. Objevilo je.

Vojtěch Zamarovský

Za tajemstvím říše Chetitů ...

Daleko za obzorem řeckých dějin leží říše Chetitů, nejtajemnější říše starověku, mrtvá dávno předtím, než se zrodil náš kalendář. A nejen mrtvá, donedávna i úplně zapomenutá - víc než bájeslovná Atlantida ... Tato kniha je historií jejího objevu. Jejími hrdiny jsou nevšední mužové: cestovatelé, kteří pronikají neprobádanými krajinami do měst, jež nejsou zaznamenána na žádné mapě, archeologové, kteří sestupují do hlubin tisíciletí a vynášejí na světlo dne památku kultury, o níž nemělo lidstvo tušení, učenci v tichých pracovních universit, kteří řeší problémy, proti nimž jsou nejspletitější záhady detektivek dětskou hračkou: jak se čtou neznámá písma v neznámých řečech

Budeme je sledovat při jejich výzkumných výpravách i poradách s vlastním rozumem při bloudění v houšti omylů i svízelných stoupání na vrcholek úspěchu, z něhož se jim naskytl nejpřekvapivější pohled na doslovně nový starý svět - pohled tak neočekávaný, že sami nevěřili svým očím.

Je pro nás zvláštním potěšením, - a neváháme říci oprávněným zdrojem hrdosti, že na velkém díle objevení Chetitů, jehož se účastnili badatelé a učenci mnoha národů, má v osobě Bedřicha Hrozného lví podíl československá věda.

Jeho zásluhy o odhalení řeči Chetitů, které umožnily vysvětlit jejich původ, jejich hospodářské a politické zřízení, jejich dějiny, bezvýhradně uznávají vědci všech světadílů a světónáborů. Už toto by bylo dostatečným důvodem, abychom si připomněli jeho život a dílo - i kdyby nás k tomu nelákalo, že patřil mezi muže, kteří svou prací napsali jedno z nejvzrušivějších dobrodružství na cestě lidského poznání.

Přínos jednotlivých učenců se snažím hodnotit objektivně a věnuji-li více místa Bedřichu Hroznému, odpovídá to významu jeho osobnosti v dějinách chetitologie a tomu, že tato kniha je zároveň jeho životopisem.

Prof. Dr. Bedřich Hrozný

Narodil se v Lysé nad Labem dne 6. května 1897. Byl profesorem na filosofické fakultě Karlovy university v Praze a zemřel roku 1952.

Nejznámější jeho spisy jsou: Obilí ve staré Babylonii, Nejstarší dějiny Přední Asie, Indie a Kréty. Ovládal tyto jazyky: němčina, francouzština, angličtina, latina, řečtina, hebrejština, staroegyptština, arabština, arménština, staroperština.

Zmiňujeme se o něm proto, že proslavil vědu našeho národa. Dokázal, že Chetitové patřili k indoevropským národům:

První věta, kterou Hrozný rozluštil, zněla: Ninda ezuteni vádarma ekuteni ...“ Nyní chléb budete jísti, vodu pak budete pítí“.

Rozluštil jazyk Chetitů a určil jeho příslušnost k indoevropským jazykům. Přepis a překlad klínopisných textů Bogharköy. V říši půlměsíce.

APOFORETA - VÝSLUŽKA

Publius Ovidius Naso

43 př. Kr. - 18. po Kr. v Tomech, dnešní Constanca - Rumunsko

Metamorphoses - Proměny

Úvod:

Ante mare et terras et quod tegit omnia caelum,
unus erat naturae vultus in orbe,
quem dixere chaos, rudis indigestaque moles,
nec quidquam nisi pondus iners congesta eodem,
non bene iunctarum discordia semina rerum.

*Než bylo moře a země a nebe, jež nad vším se klene,
příroda na celém světě jen jedinou podobu měla,
jejíž jméno byl chaos; změť surová, bez ladu skladu,
nic než beztvará hmota, shluk zárodků v hromadě jedné,
nestejnorodých to prvků, jež k sobě jen náhodou lnuly.*

Čtvero věků

Aurea prima sata est aetas, quae vindice nullo,
sponte sua, sine lege fidem rectumque colebat.
Poenta metusque aberant, nec verba minantia fixo
aere legebantur, nec supplex turba timebat
iudicis ora sui, sed erant sine vindice tuti.

*Nejdříve vzešel věk zlatý, kdy bez zákonů a soudců
člověk od sebe sám správně si a poctivě vedl.
Nebylo před trestem strachu, ni na deskách kovových vryté
nečtly se výstrahy přísné a nebál se výroků soudních
o milost prosící dav: byl bez soudce bezpečen každý.*

Deukalion a Pyrrha

O vzniku nového lidstva po potopě světa

Deukalion a Pyrrha se zachránili jako jediní při potopě světa. Na jejich dotaz ve věštírně, jak má být obnoveno lidské pokolení, bylo jim odpovězeno, aby házeli za sebe kosti své matky. Pyrrha přišla na to, že jejich matka je země a že tedy mají házet za sebe kameny, jako kosti své matky. Z kamenů, které hodil Deukalion povstali muži, z kamenů od Pyrrhy vznikly ženy:

Inde genus durum sumus, experiens laborum,
et documenta damus, qua simus origine nati.

*Odtud jsme pokolení tvrdé a snášenlivé útrap,
a dáváme důkazy, z jakého původu jsme se zrodili.*

Faethon požádal boha Helia, aby mu dal důkaz, že je jeho synem, neboť jeho druh Epafos mu to nevěřil. Po úpěnlivých prosbách jen nerad mu Helios svěřil na jeden den vedení ohnivého vozu po dráze nebeské: Když Faethon vůz neuřídil a země hořela, srazil ho Zeus bleskem s vozu.

Nápis na Faethonově náhrobku:

Hic situs est Faethon, currus auriga paterni,
quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.

*Zde leží Faethon, vozka otcovského vozu,
i když ho neuřídil, přece vynikl velkou odvahou.*

Lyčané proměněni v žáby

Bohyně Lato hledala svoji dceru Proserpinu a unavena a žízniva se chtěla napít vody, kde Lyčané sklízeli rákos. Nechtěli jí to dovolit, zaháněli ji vesly a křičely na ni. Byli proměněni v žáby:

Quamquam sint sub aqua, sub aqua maledicere temptant.
Ačkoliv jsou pod vodou, snaží se nadávat.

G. Iulius Caesar

Commentarii de bello Gallico

59-50 př. Kr.

Gallia est omnis divisa in partes tres, quarum unam incolunt Belgae, aliam Aquitani, tertiam, qui ipsorum lingua Celtae, nostra Galli appellantur. Hi omnes lingua, institutis, legibus inter se differunt. Gallos ab Auitant Garumna flumen, a Belgis matrona et Sequana dividit. Horum omnium fortissimi sunt Belgae, propterea quod a cultu atque humanitate provinciae longissime absunt, proximique sunt Germanis, qui trans Rhenum incolunt, quibuscum continenter bellum gerunt.

Říše římská I. stol. př. Kr. a I. stol. po Kr.

Když Římané roku 272 př. Kr. dobyli na jihu celou Itálii, stanuli proti ostrovu Sicílii, která byla zásobárnou obilí a kde měli velký vliv Karthagiňané - Punové. Došlo potom ke třem válkám s Karthagem o Sicílii.

I. válka punská: 264-241 skončila vítězstvím Římanů, kteří získali Sicílii, později i Sardinii a Korsiku. (Punové začali podnikat ve Španělsku.)

II. válka punská: Hannibal překročil s vojskem a válečnými slony Pyreneje a Alpy a ocitl se v severní Itálii. Porazil římské vojsko v bitvě u jezera Trasimenského (217) a v bitvě u Canen (216). Římané si zvolili diktátora ... Quintus Fabius Maximus. Ten partyzánským způsobem boje byl Hannibalovi nepřijemným protivníkem, a ačkoliv mu Římané zpočátku říkali Louda nebo Váhavec, nakonec zjistili, že svým počínáním zachránil Řím a odhlasovali zákon: „Quinte Fabi, tu cunctando rem publicam restituist.“ „Quinte Fabie, ty jsi váháním zachánil stát.“ Potom přenesli válku do Karthaga a roku 202 bylo Hannibalovo vojsko v bitvě u Zamy poraženo. Karthagiňané ztratili i Hispanii. Ale Římané viděli v Karthagu stále nepřítele. Senátor Cato zakončoval řeč vždy těmito slovy: Ceterum autem censeo, Carthaginem esse delendam ... Ostatně soudím, že Karthago musí být zničeno. Podněcovali sousedy Karthaga k provokacím a potom nařídili Karthagu vydat zbraně. Když je vydali, nařídili jim Římané odstěhovat se 10 km od moře. Proti tomu se Karthago vzepřelo a odhodlali se k zoufalé obraně.

III. válka punská: 149-146 - Karthago bylo dobyto, obyvatelé pobiti nebo prodáni do otroctví, město vypáleno, zbořeno, prokleta a vyorána brázda. Sám prý dobyvatel Publius Cornelius Scipio zaplakal nad osudem města. Římané se stali pány celého středomoří. Do Říma plynulo ze všech států nepředstavitelné množství bohatství, látky, umělecké předměty, potraviny, otroci, drahé kovy.

To všechno se zobrazilo také ve státním zřízení a ve společnosti.

Bylo zřejmé, že dojde ke změně ve vedení státu. Objevovali se ctižádostiví jednotlivci, kteří se chtěli zmocnit vlády. Nejprve Gaius Marius, vítěz nad Teutony a Cimbrů roku 102 a 101 u Aquae Sextiae a u Vercell. Zmocnil se Říma a potrestal své odpůrce. Pak se vrátil do Říma Lucius

Cornelius Sulla (Faustus - šťastný) a vydal proskripce - seznamy svých nepřátel a nastalo vraždění. Sulla se stal diktátorem, ale po roce odešel do ústraní a zemřel roku 78 př. Kr.

Roku 63 se pokusil o státní převrat Lucius Sergius Catilina, ale konsul Marcus Tullius Cicero spiknutí odhalil, zaútočil slovně na Catilinu v senátu ... Quo usque abuteris, Catilina, patientia nostra ...? Jak dlouho ještě budeš, Katilino, zneužívat naší trpělivosti? ... Katilina odešel ke svému vojsku, ale byl poražen.

O tři roky později, r. 60 sjednali tři muži triumvirát - Marcus Licinius Crassus, Gnaeus Pompeius a Gaius Iulius Caesar a rozdělili si vládu. Crassus, který předtím porazil Spartakovo povstání otroků r. 71, zahynul v boji proti Parthům, kteří prý mu nalili roztavené zlato do hrdla, aby se ho nasytil. Caesarovi byla přidělena Gallie předalpská, později i Gallie zaalpská, dnešní Francie. Caesar „pacifikoval“ Galii a napsal Zápisky o válce galské. Když se vracel s vojskem do Říma, senát na radu Pompeiovu mu nařídil, aby rozpustil vojsko. Caesar žádal totéž od Pompeia. Potom ale překročil řeku Rubikon: „Alea iacta est“, kostky jsou vrženy. Došlo k válce mezi Pompeiem a Caesarem. Pompeius měl za manželku Caesarovu dceru. Nakonec utekl Pompeius do Egypta, Caesar ho pronásledoval, při obléhání Alexandrie byla zničena velká helenistická knihovna, to byla ztráta pro celé lidstvo. Nakonec Pompeiovi usekli hlavu a hodili ji Caesarovi do lodi. Caesar se stal vládcem Říma, ale neodvážil se

získat titul krále, což Římané neměli rádi. (Kleopatra). Ale mladí republikáni se s tím nechtěli smířit a Caesara roku 44. př. Kr. - 15. března - zavraždili. Caesar: „I Ty, Brute, i Ty můj synu!“ (Kai sy teknon!)

Politického dědictví se ujal Caesarův druh Marcus Antonius. Proti němu vystoupil Marcus Tullius Cicero a pronesl 14 řečí proti Antoniovi. Antonius se spojil s Caesarovým adoptivním synem Octavianem a nejvyšším knězem Lepidem. Antonius si vymínil volnou ruku proti nepřítelům, zejména proti Ciceronovi. Marcus Tullius Cicero chtěl utéci, odplout z Itálie. Ale vanul stále nepříznivý vítr, Ciceronovi nebylo dobře, vrátil se a řekl: „Zemřu ve vlasti, kterou jsem často zachránil.“ Když se jeho průvod vracel, dohnali ho Antoniovi vojáci, strhla se šarvátka, Cicero se ptal, co se děje, a když mu to oznámili, zakázal bojovat a vystrčil hlavu z nosítek. Uťatou hlavu vystavili potom vojáci na fóru Romanu, Římané chodili kolem a pro pláč ji ani dobře nemohli vidět. Antoniova manželka propíchlala ještě jazyk jehlicí, aby už nikdy nemohl mluvit proti jejímu manželovi (43. př. Kr.). Téhož roku, kdy zemřel Cicero, se narodil Publius Ovidius Naso, nejčtenější a nejmilejší básník římský o mládí a o lásce (43. př. Kr.).

Z druhého triumvirátu r. 43. př. Kr. nejprve odstoupil Lepidus a mezi Antoniem a mladým Octaviem, který se jmenoval po adoptivním otci také Gaius Iulius Caesar (bylo mu 18 let a nikdo s ním předtím nepočítal), došlo k otevřené roztržce a boji. Antonius utekl do Egypta a spojil se s Kleopatrou. Nakonec však bylo jejich loďstvo poraženo roku 31 př. Kr. u mysu Actia (na pobřeží Jaderského moře), Antonius a Kleopatra spáchali sebevraždu. Octavianus se stal ve svých 31 letech absolutním pánem celé říše římské. Přišel do senátu a svoji moc vložil do rukou senátu. Ovšem senátoři věděli, co mají dělat a poprosili Octaviana, aby řídil záležitosti státu dále. Roku 28 mu udělil senát titul Augustus - vznešený a pod tímto jménem je potom znám nadále. Čili Octavianus a Augustus je jen jedna osobnost. Augustus byl rozveden a měl z toho manželství dceru Iulii, manželku Marcellovu. Marcellus však ve dvaceti letech zemřel a nesplnil se Augustův sen, aby se stal jeho nástupcem. Iulia se potom stala manželkou Augustova přítele Agrippy, se kterým měla dceru a syna, Agrippu Postuma. Augustus si vzal za manželku Livii, která se musela dát rozvést. Livie měla již syna Tiberia a z manželství s Tiberiem Claudiem Neronem čekala ještě druhé dítě. To byl Drusus, který potom zahynul v Německu, spadl s koně, zlomil si nohu, dostal flegmonu a zemřel. Drusus byl pro republiku. Měl dva syny, Germanika a Claudia. Germanikus měl syna Caligulu (Botička), kterého bral s sebou na vojenské výpravy a který byl velice u vojska oblíben. Sám Germanicus zemřel na východě za záhadných okolností a určité podezření bylo na Livii. Livie totiž pracovala všemi silami a intrikami na tom, aby nástupcem Augustovým se stal její syn Tiberius, který původně neměl o vládu zájem. Livie způsobila intrikami, že jediný vnuk Augustův, Agrippa Postumus, byl poslán do vyhnanství na ostrov Planasii, kde měl osobní stráž. To bylo tak: Agrippa Postumus navštěvoval jednu mladou ženu v císařském paláci. Když se to Livie dověděla, dala této ženě na vybranou. Buď vezme Agrippovi nůž, až k ní přijde a zavolá stráž, že ji chtěl Agrippa zabít. Kdyby to nesplnila, musela by sama jít na pustý ostrov, kde kromě racků a pár rybářů nikdo jiný nebyl. Tato žena splnila úkol a Augustus byl do té míry ovlivněn Livii, že svému vnukovi nevěřil. Ke konci své vlády navštívil však Augustus svého vnuka a slíbil, že se bude moci vrátit do Říma. Pak však Augustus zemřel a velitel osobní stráže Agrippa na rozkaz zavraždil. Přitom Tacitus píše o Agrippovi, že se pošetile chlubil tělesnou silou, ale nebyl dotčen žádnou hanebností ... A když velitel stráže hlásil již Tiberiovi, že vykonal, co mu bylo rozkázáno, řekl Tiberius, že nic takového nerozkázal a že se bude muset odpovídat senátu.

Ještě za života Augustova se musel Tiberius rozvést a vzít si za manželku Augustovu dceru Iulii, vdovu po Agrippovi. Z toho manželství žádné děti nebyly. Tiberius je u Tacita (historika) líčen jako krutý a nevraživý panovník. Měl v obličeji vředy a tak se odstěhoval na ostrov Capri a v Římě vládl jeho velitel osobní stráže Seianus, který posílal Tiberiovi seznam senátorů, kteří se provinili „crimen laesae maiestatis“ urážku veličenstva, Tiberius podpisoval, ale nakonec skončil také tak. Tiberius vládl od roku 14-37 po Kr. Ke konci svého života uspořádal hostinu. Jeho osobní lékař pod záminkou úpravy podušky nahmatl puls a zjistil, že je to špatné. Po hostině Tiberius odpočíval a všichni mysleli, že je

konec, když vtom Tiberius požádal o vodu. Velitel osobní stráže tam vtrhl, nakupil na Tiberia podušky a tak zemřel Tiberius. Na dvoře už čekal Caligula, jediný uchazeč o vládu. Zdálo se, že Caligula bude dobrým vládcem, ale velmi brzy se změnil v nepřítelny vládcy, jmenoval svého koně konsulem a počínal si tak, že historie o něm píše jako o šílenci na trůně římském. Svému veliteli osobní stráže dával nestoudná hesla pro strážce a Cassius Chaerea, který byl vojákem každým coulem a s touto pohanou se nemohl usmířit. Probodl Caligulu v tunelu mezi cirkem a palácem, roku 41 našeho letopočtu. Potom nastalo vraždění potomků císařského domu. Germanikův syn Claudius byl koktavý a kulhavý a proto ušel Livii a přestál v ústraní její intriky. Měl za manželku etruskou princeznu a napsal dějiny Etrusků, které se nám nezachovaly. Když ho vojáci při vraždění objevili skrytého za plentou, velitel nedovolil ho zavraždit, protože potřebovali nějakého panovníka. A tak se stal Claudius císařem a snažil se vládnout odpovědně, i když byl ve svých rozhodnutích ovlivňován svými rádci, propuštěnci.

Claudius zemřel 41-54 našeho letopočtu. Otrávil ho jeho manželka Agrippina houbami a bylo to připraveno tak, že kdyby houby bývaly nezpůsobily smrt, ale jen žaludeční nevolnost, byl připraven lékař, který mu měl polechtat hrdlo perličkem kvůli zvracení, ale to perličko bylo také otráveno. A císařem byl zvolán 17letý syn Agrippiny Nero Claudius Caesar. Nero ... 54-68. Pokud poslouchal svého učitele a vychovatele, jímž byl Lucius Annaeus Seneca, vládl dobře. Ale velmi brzy začal vládnout krutě a jako Caligula žádal pro sebe božské počty, pokládal se za vynikajícího básníka a zpěváka, musel vždy vyhrávat první ceny stejně jako při vozatajských závodech. Nakonec ještě zapálil Řím a opěvoval požár jako když Aeneas utíkal z hořící Troje. Povraždil mnoho senátorů i blízkých příbuzných, nakonec byl prohlášen nepřítelem národa římského, měl být jat dřevěnými vidlemi a ukamenován. Uprchl z Říma, chtěl se zabít, ale nenašel ani k tomu dost odvahy a síly, musel mu otrok pomoci. A když umíral, řekl: Jaký umělec to ve mně hyne.

Po Neronovi se vystřídali během roku 69 celkem tři císaři: Galba, Otho, Vitellius. Ale teprve když armáda obléhající Jerusalema zvolala císařem Flavia Vespasianu, tak nastalo zklidnění. Vespasianus se ukázal jako šetrný vládce, vzal si za úkol znovu obnovit Řím jako město i jako vládce ve středomoří. Vybíral také poplatky z veřejných záchodků a když jeho syn Titus říkal, že jsou to páchnoucí peníze, vedl ho do sklepení, kde měl pokladnu, dával mu čichnout k penězům a ptal se ho: Páchnou, páchnou? Nepáchnou. A od té doby je pořekadlo, že peníze nesmrdí ať jsou jakéhokoliv původu. Za vlády Vespasianovy došlo k výbuchu Vesuvu, který zasypal tři kvetoucí města: Stabie, Pompeie a Herculaneum. Tato města byla odkryta až roku 1718. Vykopávky pokračují dodnes.

Po Vespasianovi vládl dva roky jeho syn Titus, schopný a oblíbený člověk, který však po dvou letech zemřel. Jeho bratr Domitianus byl opět velmi krutý vládce, takže byl roku 96 zavražděn. Po jeho smrti zvolili senátoři nejstaršího senátora Cocceiu Nervu, který adoptoval vojevůdce Marca Ulpia Traiana, jenž právě bojoval v Rumunsku proti Dákům.

Jaromír Brožík

NENÍ PRAVDA, ŽE VŠE ODNESL ČAS

aneb

Učil jsem latinu, němčinu, francouzštinu a dějepis

Pro setkání absolventů litvínovského gymnasia

vytiskl písmem Gatineau
Dr. Jiří Týř
Didakticko-technický servis
Hrádek nad Nisou
www.dts.cz
dts@dts.cz

Náklad 200 výtisků

září 1998

Svěcení tupláku

A: Kantor - solo: DOMINE, domine praelate!
B: sbor: Quid vis?
A: Volo bibere!
B: Quindam?
A: Bonam cerevisiam!
B: Ad cuius salutem?
A: Ad salutem meam!
B: Et tu crobiamе crobianissime! Cur bibes ad salutem tuam et non ad salutem nostram?
A: Ergo bibo ad salutem meam, ad salutem tuam, ad salutem nostram, vostram et ad salutem omnium conchlastatorum!
A+B: Amen!
Společně bez hudby: In silvis resonant dulcia carmina...
A: Amen!
A: Blahoslavený sládek, který pivo vařil!
B: Ale zořečená šelma, který je první platil!
A: Sicut erat in principio et nunc et semper et in secula seculorum, amen!
A: Blahoslavený sládek, který pijákům věří!
B: Ale zlořečená šelma, který jim pěnu měří!
A: Sicut erat in principio et nunc et semper et in secula seculorum, amen!
A: Blahoslavený šenkýř, který pijákům čeká!
B: Ale zlořečená šelma, který je z kabátu svléká!
A: Sicut erat in principio et nunc et semper et in secula seculorum, amen!
sbor: Amen! Amen!

Zobrazeno: 22 x

From:

<https://cesty.in/> - **Cestovatelské stránky**

Permanent link:

https://cesty.in/odkaz_studentum_v_tech_letech_i_pozdejsim

Last update: **2024/05/30 18:50**

